UZMAN ÖĞRETMENLİK SINAVLARINA HAZIRLIK	Süre (Saat):	180	Tarih:	21 Temmuz 2022 Perşembe

Konu Adı:	ÖĞRENMEYİ ETKİLEYEN ÖĞRENME YÖNTEMLERİYLE İLGİLİ FAKTÖRLER	Süre (Saat):	15	Yüzdesi (%):	15

Etkinlik No:	027	Etkinlik Türü:	Klasik Sorularla Konu Anlatım Testi	Bahattin Kuş-Fatih BTR Öğretmeni/**Şehit Ümit Özet Ortaokulu**

Öğrenmeyi Etkileyen Öğrenme Yöntemleriyle İlgili Faktörler

* İyi bir öğrenme için kullanılan yöntemlerin öğrenmeyi kolaylaştırması ya da zorlaştırması üzerinde durulmaktadır.

Öğrenmeye Ayrılan Zaman

* Öğrencilerin öğrenme için ayırdıkları zaman, bireysel farklılık gösteren ve öğrenmeyi etkileyen önemli bir faktördür.
* Öğrenciler “aralıklı çalışma” ya da “toplu çalışma” stratejilerini kullanırlar.
* Aralıklı çalışma, günde birkaç saat veya haftada birkaç saat gibi programlar yaparak öğrencinin öğrenme malzemesini (konu, ders, kitap vb.) sistematik bir biçimde tekrar etmesi yani çalışmasıdır.
* Toplu çalışma, öğrenme malzemesini (konu, ders, kitap vb.) sadece sınav zamanı “sıkışık” bir şekilde çalışan öğrenme stratejisini anlatır.
* Bu öğrenciler bir dönem veya bir yıl öğrenme malzemesiyle ilgilenmezler, sınav gününden önceki gece “sabahlayarak” sınava hazırlanırlar.
* Öğrenciler, kısa zamanda yüksek notlar aldıkları bu yöntemi tercih etmektedirler.
* Yalnız bu bilgiler kısa sürede unutulmaktadır.
* Aralıklı çalışan öğrencilerin öğrendiği bilgilerin ise daha uzun süre hatırlandığı görülmektedir.
* Aralıklı çalışmada öğrenmenin daha kalıcı olduğu görülmektedir.
* Bu noktada uzun süre hatırlanması istenilen bilgilerin aralıklı çalışma yöntemiyle öğrenilmesi, daha sonra işe yaramayacağı düşünülen bilgilerin ise toplu çalışma ile öğrenilmesi iyi sonuçlar vermektedir denilebilir.

Öğrenilen Konunun Yapısı

* Her öğrenme malzemesinin (konu, ders, kitap vb.) kendine özgü bir yapısı vardır.
* Öğrenme malzemesinin yapısına göre “parçalara bölerek çalışma” ve “bütün hâlinde çalışma” olarak ikiye ayrılabilir.
* Burada da hangisinin daha faydalı olduğu konuya, derse veya kitaba göre değişmektedir.

Parçalara bölerek öğrenme:

* Genel olarak eğitim sistemleri parçalara bölerek öğrenmenin üstün olduğu bazı durumlardan söz etmektedir. Bunlardan biri, bütünü parçalara ayırmanın kolay olması.
* Örneğin yabancı dildeki kelimelerin öğrenilmesi; bazı boks, golf gibi spor becerilerinin öğrenilmesi gibi.
* İkincisi, öğrenilecek malzemenin aşırı uzun olması.
* Bu durumda öğrenci malzemeyi baştan sona tekrarlarken toplu öğrenmenin olumsuz etkileriyle karşı karşıya gelir.
* Üçüncüsü, parçalara bölerek öğrenme, öğrenenin güdülenmesine yardımcı olmakta; bir malzemeyi iyice öğrenmenin verdiği kendini başarılı hissetme duygusunu yaşamasını sağlamaktadır.
* Öğrenme malzemesi uzun ve zor ise bu kural çok daha önemlidir.
* Ancak parçalara bölerek öğrenmenin iki olumsuz yönü vardır:
* Bunlardan ilki, öğrenilen parçaların bir araya getirilmesi için ek tekrarlara ihtiyaç duyulmasıdır.
* Diğeri de parçaları birbirine karıştırma ve sıralarını bozma tehlikesidir.

Bütün hâlinde öğrenme: Bazı koşullarda da bütün hâlinde öğrenme parçalara bölerek öğrenmeden daha verimlidir.

* Bunlardan birincisi, öğrenme malzemesinin tamamının parçalara bölünemeyecek kadar kısa olduğu durumlardır.
* İkincisi, öğrenme malzemesinin kolay anlaşılır ve birbirine kolay bağlanabilir olduğu durumlardır.
* Üçüncüsü ise öğrenenin kendisine bağlıdır.
* Öğrenenin öğrenme becerisi, yeterliliği, zeki ve çabuk kavrayan biri olması durumunda bütün hâlinde öğrenme daha verimli olacaktır.
* "Üniversite öğrencilerine birçok öğrenme malzemesi (konu, ders, kitap vb.) için geçerli olabilecek şöyle bir çalışma şekli önerilebilir; öğrenci bütün hâlinde çalışma yöntemi ile işe başlamalı, dikkat gerektiren bölümlere daha fazla eğilmeli, üzerinde daha fazla durmalı yani parçalara bölmeli ve sonra tekrar bütün olarak çalışma yöntemine dönmelidir.
* Kısaca bir ders kitabındaki bir bölümü çalışırken bütün-parça-bütün sıralaması şeklinde çalışmak iyi bir strateji olabilir.

Öğrencinin Aktif Katılımı

* Burada öğrencinin öğrenme malzemesi karşısındaki duruşundan, öğrenme malzemesi ile ne kadar haşır neşir olduğundan söz edilmektedir.
* Öğrencinin bir öğrenme durumunda "pasif" olmasından "aktif" olmasına doğru giden süreç dinleme-okuma-yazma-anlatma şeklinde oluşmaktadır.
* Dinleme durumunda öğrenci pasif durumdadır.
* Anlatmaya gelindiğinde ise aktiftir.
* Bir öğrencinin "dinleme" yönteminden "anlatma" yöntemine doğru gittikçe öğrenmesi artar.
* Bu durumda iyi bir öğrenme için önce dinlemek, sonra okumak, ardından yazmak ve en sonunda da anlatmak iyi bir öğrenme yöntemi olarak sıralanabilir.
* Bunlar kısaca;

1. Not tutma
2. Önemli yerlerin altını çizme,
3. Gözden geçirme
4. Ana hatları çıkarma
5. Ana fikri çıkarma
6. Grafik veya şema çizme
7. Örnekleri yazma
8. Yüksek sesle tekrar yapma,
9. Başkasına anlatma şeklinde ifade edilebilir.

Geri Bildirim

* İyi bir öğrenmenin gerçekleşebilmesi için öğrencinin öğrenip öğrenmediği ya da ne kadar öğrendiği ile ilgili olarak bilgilendirilmesidir.
* Kısaca öğrenme sonucunun hemen bilinmesidir.
* Öğrenci eksiklerinin ve/veya hatalarının neler olduğu hakkında hemen dönüt alırsa genellikle çabuk öğrenir.
* Ne kadar gelişme gösterdiğini bilmeyen öğrenci ise yavaş öğrenir veya hiç öğrenemeyebilir.
* Örneğin sınava giren öğrencinin sınav sonuçları hakkında hemen bilgilendirilmesi, öğrenciye cevap anahtarının verilmesi veya soruların sınıfta çözülmesi yoluyla öğrenciye dönüt verilebilir.

Geri bildirimin (dönüt) öğrenen açısından yararları şöyle sıralanabilir:

1. Ön bilgilerinin doğruluğunu test etmiş olur.
2. Aktarmayla yeni yapılandırdığı bilgilerin geçerliğine ilişkin bilgi edinir.
3. Konuya ilişkin mevcut anlayışını detaylandırmasına yardımcı olur.
4. Yeterliliğine ilişkin bilgi verir.
5. İçsel motivasyonu artırır.

Öğrenmeyi Etkileyen Öğrenilecek Malzeme İle İlgili Faktörler

* Öğrenme malzemesi ile öğrenilecek konu, şekil, şema, grafik, kitap, formül vb. anlatılmaktadır.
* Öğrenme malzemesinin taşıdığı bazı özellikler onun öğrenimini kolaylaştırabilir veya zorlaştırabilir.
* Telaffuz edilebilirlik bunlardan biridir.
* Telaffuz edilebilirlik, sözel öğrenme malzemesinin öğrenilme hızını etkileyen bir faktördür.
* Araştırmalar, kolay telaffuz edilen sözcüklerin daha kolay öğrenildiğini ortaya koymuştur.

Algısal Ayırt Edilebilirlik

* Genellikle etrafındaki malzemeden kolay ayırt edilebilenler çabuk öğrenilir.
* Örneğin herkesin siyah takım elbise giydiği bir davette bir kişinin beyaz takım elbise giymesi gibi. Burada önemli olan kavram, dikkattir.
* Ayırt edilebilirlik dikkati çeker ve bir şeye ne kadar çok dikkat ederseniz o şeyi öğrenmeniz o kadar kolay olur (Morgan, 2009).
* Evinize girmek için evinizin kapısını diğer kapılardan ayırt etmeniz gerekir, yine çocuğunuzu okuldan almaya gittiğinizde onu diğer önlüklü/formalı çocuklardan ayırt etmeniz gerekir.
* Ayırt etmede başarısız olunduğunda istenmeyen durumlarla karşılaşılabilir ve bu durum zaman ve emek kaybına yol açar.
* Öğrenilmesi gereken malzeme açısından konu ele alındığında ise öğrenilmesi gereken uyarıcının (bölüm, paragraf, şekil, grafik, şema, formül vb.) diğer uyarıcılardan ayırt edilerek incelenmesi, irdelenmesi, anlaşılması yani öğrenilmesi gerekmektedir.

Anlamsal Çağrışım

* Öğrenilmesi istenen bir konu, bir kavram; bireyin önceki bilgi birikimleriyle ve/veya geçmiş yaşantılarıyla ne kadar ilişkili ise öğrenme o kadar kolay olmaktadır.
* Bir kelime söylendiğinde öğrencinin aklına, geçmiş öğrenmeleri ya da yaşantısıyla ilişkili diğer kelimeler gelebilmektedir.
* Anlamsal çağrışımlar olarak adlandırabileceğimiz bu bağlantılar arttıkça yani bir kavram diğer bir kavramı, o da başka bir kavramı çağrıştırdıkça öğrenme olasılığı da gittikçe artacaktır.
* Bu çağrışımsal basamaklar her bireyin zihninde farklı farklı olabilecektir.
* Psikologlara göre bir malzeme ne kadar anlamlı ise öğrenilmesi de o kadar kolaydır.

* Bu nedenle anlamsız hecelerin öğrenilmesi, anlamlı kelimelerin öğrenilmesine göre daha zordur.
* Bu durumda bir malzemeyi anlamlı yapan şeylerin neler olduğu ele alınmalıdır.
* Bunlar da "çağrışımsal", "kavramsal" ve "basamak dizilerine ilişkin" anlamlar olarak üçe ayrılmaktadır. Çağrışımsal anlam, sözel bir malzemeyi çalışırken nelerin hatıra geldiğini anlatır.
* Sözel bir malzemeyi çalışırken çok çağrışım oluyorsa bu malzeme çok anlamlıdır demektir.
* Yani bir cümlede bulunan kelimelerle ilgili sizin ne kadar çok yaşantınız varsa cümleyi öğrenmeniz ve hatırlamanız o kadar kolay olacak demektir.
* Bunun öğrenen ile ilgili faktörler olarak anlatılan aktarım (transferans) kavramıyla ilişkili olduğunu hatırlayınız.
* Bu nedenle öğretmenler kendi anlamsal çağrışımlarını kullanabilmeleri için öğrencilerinden ders kitabındaki bir bölümü, okudukları bir öyküyü/romanı vb. kendi kelimeleriyle özetlemelerini ister.

Kavramsal Gruplandırma

* İlk olarak kavramın ne olduğu anlaşılmalıdır.
* Türk Dil Kurumunun tanımları incelendiğinde, kavram; Bir nesnenin veya düşüncenin zihindeki soyut ve genel tasarımı,
* Felsefe açısından kavramın "Nesnelerin veya olayların ortak özelliklerini kapsayan ve onları bir ortak ad altında toplayan genel tasarım.", olarak tanımlandığı görülmektedir.
* Bu durumda "gemi" kavramını tanımlarken onu diğer taşıtlardan, ayrıca suda giden diğer taşıtlardan ayıran özelliklerini ve türlerini sınıflandırarak tanımlamak gerekir.
* Şöyle bir tanım yapılabilir: "Gemi; su üstünde gidebilen, bir yerden bir yere insan, yük ve farklı şeyler taşıyabilen büyük bir taşıttır.
* Yolcu gemisi, servis gemisi, yük gemisi, savaş gemisi gibi türleri vardır."
* Öğrenilmesi istenilen bir konunun kavramsal benzerliklere ve/veya farklılıklara göre yani özelliklerine göre gruplandırmak konunun öğrenilmesini kolaylaştıracaktır.
* Çünkü birbirine yakın veya benzer kavramları öğrenmek kolaydır.
* Ayrıca birbirine yakın veya benzer olan kavramları gruplar hâline getirmek öğrenilebilirliği de artıran bir durumdur.
* Bu nedenle kavramlar gruplandırıp basamaklar hâline getirilirse öğrenme kolay gerçekleşir.
* Burada kavramsal basamaklar dizisinin, çağrışımsal anlam dizisinden farklı olduğunu unutmamak gerekir.
* Şöyle ki çağrışımsal anlam dizisi öznel olup bireyin geçmiş yaşantılarına dayanır.
* Ancak kavramsal basamaklar dizisi mantıksal birtakım kurallara dayandığı için her yerde, her zaman, herkes tarafından aynı şekilde oluşturulabilir.
* Öğretmenlere, ders başında veya sonunda, sınıflarında her öğrencinin konuyu anlamasını ve öğrenilenleri daha uzun süre hatırlamasını sağlayacak böyle kavramsal basamaklar dizisi oluşturması önerilebilir.
* Bu kavramsal basamaklar dizisi öğrencilerden, sınıfta veya ödev olarak hazırlanmak üzere istenebilir.

Öğrenme stratejilerine atfedilen değerin artmasının nedenleri:

- Öğrencinin öğrenme sürecindeki rolü,
- Yaşam boyu öğrenme gereksinimi,
- Öğrenme stratejilerinin öğrenme ürünleri üzerindeki etkisi olarak sayılabilir.

Öğrencinin öğrenme sürecindeki rolü:

- Öğrenci, öğrenme sürecinde etkin rolü olan, bilgiyi kendine özgü biçimde örgütleyip işleyerek edinen bir ögedir.
- Öğrenmenin gerçekleşmesi, büyük ölçüde öğrencinin uygun öğrenme stratejisini kullanmasına bağlıdır.

Yaşam boyu öğrenme gereksinimi:

- Eğitim kurumlarının en önemli hedefi: **“**Öğrenmeyi **öğretme”** olarak ifade edilmektedir.

Öğrenme stratejilerinin öğrenme ürünleri üzerindeki etkisi:

- Akademik başarı
- Duyuşsal öğrenme ürünleri (tutum, güdü, benlik algısı)

Öğrenme güçlüğü yaşayan öğrenciler;

- Öğrenme stratejilerini kendi kendilerine geliştirmede yetersiz kalırlar.
- Öğrenme stratejilerini farklı bağlamlardaki işlere uygulamada güçlük çekerler.
- Öğrenme stratejilerini kendiliğinden kullanamazlar.
- Kullandıkları stratejinin etkisiz olduğunu fark edip değiştiremezler.
- Daha karmaşık stratejiler kullanarak öğrenme çabalarının etkililiğini en üst düzeye çıkarabileceklerine inanmazlar.

* Bu doğrultuda bilgileri, becerileri öğretirken bir yandan da öğrenme yollarını öğretmemiz gerekmektedir.
* Burada öncelikle öğrencilerimizin hangi stratejileri kullandığını, bunları ne nitelikte kullandıklarını değerlendirmemiz gerekmektedir.
* Bunu mevcut ölçekler ya da gözlem yoluyla yapabiliriz.
* Böylece öğrencilerin gereksinim duyduğu stratejileri belirleriz.
* Sonra bu stratejileri planlı bir şekilde öğretiriz.
* Temel olarak doğrudan öğretim/gösterip yaptırma yolunu kullanırız.
* Bu arada temel olarak stratejinin öğrenciye açıklanması, öğretmenin stratejiyi açıklayarak uygulaması, öğrencilerin uygulaması ve öğrenmenin değerlendirilmesi aşamaları izlenir.
* Stratejinin doğrudan öğretimi sonrası da öğretmen, öğrencilere model olmaya devam etmeli; öğrencilere verdiği akademik işlerle öğrencileri stratejiyi kullanmaya yönlendirmelidir.
* Öğrenme stratejilerini veya bunları nasıl kullanacağını bilmeyen öğrenciler, çok çabalasalar da başarılı olamamakta; başarısızlıklarının nedeni olarak yetenek durumlarını ya da öğretmenlerini görmekte, haksızlığa uğradıklarını düşünmektedirler.
* Bu durum onların güdülerini, benlik algılarını, tutumlarını olumsuz yönde etkilemektedir.

Değerlendirme ve Tartışma Soruları

- Öğrenme kavramına yönelik yapılan tanımlamaların ortak özellikleri nelerdir?
- Öğrenme kavramının yaygın tanımında yer alan bileşenleri (birey davranışı, bireyin bir davranışı gösterme yeterliliği, yaşantı, kalıcı izli değişim) nasıl açıklarsınız?
- Öğrenme, öğretme ve öğretim kavramlarının benzerlik ve farklılıkları nelerdir?